

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YAZILI ANLATIM BECERİ DÜZEYLERİ*

Metin ELKATMIŞ**

Veli TOPTAŞ***

Öz: Bireyin yaşantısında belirleyici rolü nedeni ile sınıf öğretmenlerinin dille ilgili yeterlilikleri oldukça önemlidir. Zira dil eğitiminin temeli, ilköğretim yıllarında, sınıf öğretmenleri tarafından atılır. Bu çalışma da sınıf öğretmeni adaylarının yazılı anlatım beceri düzeylerini belirlenen ölçütler dahilinde incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın yönteminde yazılı doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Buna göre çalışma genel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının dış yapı ve iç yapı kurallarını uygulama açısından istenilen düzeyde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın öğretmen adaylarının imla ve noktalama işaretlerinin doğru kullanımı konusunda ise yeterli düzeyde uygulayabildikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil, Yazılı Anlatım, Sınıf Öğretmeni Adayı.

WRITTEN EXPRESSION LEVELS OF PROSPECTIVE CLASSROOM TEACHERS

Abstract: Classroom teachers having required competence do have a critical role in language teaching throughout the primary school education of the pupils. The aim of this study is to examine the written expression skills of classroom teacher candidates' within the determined criteria.

---

* Bu çalışma 5-7 Mayıs 2011 tarihinde, 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda, Metin Elkatmış ve Veli Toptaş tarafından "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınav Evrakları Çerçevesinde Yazılı Anlatım Beceri Düzeyleri" başlığıyla sunulan bildiri temel alınarak oluşturulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi, metinelkatmis@hotmail.com

*** Yrd. Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi, vtoptas@hotmail.com

Written document analysis technique was used for the research method and general survey design was implemented. According to the findings, it's concluded that teacher candidates are not at the desired level in terms of external and inner structure rules. However, it has been seen that teacher candidates were successful with the use of language rules regarding spelling and punctuation.

Keywords: Language, Written Expression, Classroom Teachers Candidates.

GİRİŞ

İnsan sadece düşünen değil aynı zamanda unutan bir varlıktır. Duygu, düşünce ve yaşanmışlıkların unutulmaması için zaman içinde geliştirdiği en önemli icat ise kuşkusuz yazı ve yazma becerisidir. Yazı yoluyla geçmişle gelecek arasında köprü kurulur. Yazı yoluyla dünün düşünceleri bugünün değerli verileri ve yeni buluşlarına kanat olur. Yazı insanın kendini ifade etmesinde de en önemli araç konumundadır. Bu manada yazı başlı başına bir iletişim kaynağı ve aracıdır.

Alan yazında da konuya ilişkin tanımlama çalışmalarına bakacak olursak; “yazma, düşündüklerimizi, duyduklarımızı, tasarladıklarımızı ve görüp yaşadıklarımızı yazıyla anlatmanın yanında başkalarıyla da iletişim kurmanın ve kendimizi, yaşantılarımızı anlatmanın bir yoludur” (Sever, 1988). “Yazma, duyguların, düşüncelerin, olayların, gözlemlerin, isteklerin, hayallerin yazılı biçimde ifade edilmesidir (Coşkun, 2007; Karasevda, 2010). Demirel’e (2006) göre yazma, konuşma gibi bir anlatma becerisi iken Özdemir (2007) yazmayı, insanlığın belleği olarak gördüğünü ifade eder. Ağca ise (2003) “yazmayı, her türlü olay, durum, fikir ve duyguların meydana geldiği, doğduğu, onları yarına yansıtan, kalıcılığını sağlayarak gelecek nesillere kalmasına imkân veren bir araç olarak tanımlamaktadır.

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi yazma, kimi zaman sanat, kimi zaman ifade biçimi, kimi zaman da dünle bugün arasında irtibatı sağlayan bir iletişim aracıdır. Dolayısıyla yazı, insan için ekmek gibi su gibi önemli bir ihtiyaçtır. Ancak bu becerinin edinimi gelişim ve öğrenmeyle doğrudan irtibatlı uzun ve karmaşık bir süreci gerektirir. Ortalama altı yaş itibarıyla kalem tutma ve yazma becerisine yönelik gelişimini tamamlayan birey ilk kademe eğitim kurumlarında ağırlıklı olarak yazma ediniminin mekaniksel boyutunu kazanır. Eğitim kademeleri ilerledikçe de kişinin duygu ve düşüncelerini etkin bir şekilde ortaya koyması maksadıyla bağımsız bir alan olarak okul programlarında yer verilir.

Ne var ki ülkemiz gençliği açısından, yazma becerisinin ve dersinin daha bir önem kazandığını söyleyebiliriz. Zira eğitim kademelerindeki geçişleri belirlemek maksadıyla yapılan merkezi sınavlar gençlerin duygu ve düşüncelerinin ifade boyutunu dikkate almayan testlerle gerçekleştirilmektedir. Beş şık kadar düşünmeyi yeterli gören bir anlayış kişinin sadece kendini ifade etmesini değil; düşünme becerisini de adeta yok etmektedir. Dolayısıyla testlerle yapılan ölçme ve değerlendirmeler, öğrencilerin neyi, ne kadar öğreneceklerini ve bunları nasıl kendilerine mal edeceklerini belirlemektedir. Bu da öğrencide var olan merakın ve yaratıcılığın önüne bir set gibi geçmektedir. Ayrıca öğretmenlerimizin de dersler için yaptıkları sınavlarda puanlama kolaylığı ve objektifliği gibi yararlarından ötürü test türü sınavlara ağırlık vermeleri de yarayı daha da derinleştirmektedir. Bu da şüphesiz kendini yazılı ve sözlü ifade etmede yetersiz, bunun da ötesinde bu alanlarda fobisi olan nesillerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır diyebiliriz.

Konunun diğer bir boyutunu ise yapılandırmacı eğitim anlayışıyla olan ilgisiyle izah edebiliriz. Zira yapılandırmacı eğitim anlayışı; bilginin, kişinin zihninde inceleme, gözden geçirme, sorgulama, ilişkilendirme, değerlendirme gibi bir dizi işleme tabi tutularak yeni bir hal alması üzerine kuruludur. Perkins'e (1999) göre de öğrenme; ezberlemeye değil, öğrenenin bilgiyi transfer etmesine, var olan bilgiyi yeniden yorumlamasına ve yeni bilgiyi oluşturmasına dayanır. Yani öğrenilmiş bilgi ile yeni öğrenilen bilgi uyumlu hale getirilerek zihinde bilginin yeniden inşa edilmesini kasteder. Yazma becerisi de bireyin zihninde yapılandırdığı bilgileri zihninde gözden geçirmesi, seçmesi ve kelimeleri buna göre sıralaması ile gerçekleşir. Bu anlamda yazmada kullanılan zihinsel işlemler zihin yapısını da düzenleyen, geliştiren, etkin kılan işlemler olarak değerlendirilmektedir (Güneş, 2007). Başka bir ifadeyle yazmayı öğretmek, düşünmeyi de öğretmek anlamına gelmektedir (Ünalın, 2006). Bu görüşe J. Goody, Vygotsky ve J. Foucambert'de katılmakta ve "Yazma, üst düzeyde düşünme aracıdır", "Yazma, düşünme üzerine düşünmedir", şeklinde tanımlamaktadırlar (Aktaran Güneş, 2007). Özetle yazma becerisinin kişinin zihnini geliştirmesi, aktif kılması ve düşünmeyi öğretmesi adına oldukça önemli ve yararlı olduğunu söyleyebiliriz.

Dil öğretiminin temel aracı olan Türkçe dersleri, bilgiden çok ifade ve beceri dersi niteliğindedir. Bu nedenle yenilenen 2004 ilköğretim Türkçe programında

özellikle eğitim sürecinde öğrencinin davranışını değiştirmek yerine dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmektedir. Bu süreç programda; “Günümüzde Türkçe öğretimi sadece dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerinin geliştirilmesi değil, aynı zamanda düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, değerlendirme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesi olarak anlaşılmaktadır. Bu durum Türkçe öğretiminde dil becerileriyle birlikte zihinsel becerilerin de geliştirilmesini ön plana çıkarmaktadır. Bunlara ek olarak iletişim kurma, öğrenme, bilinçli kararlar verme, çağdaş toplumun gereklerini yerine getirme, öğrenmeyi sürdürme gibi becerilere de ağırlık verilmektedir. Bu anlayıştan hareketle, Türkçe öğretiminde öğrencilerin hayat boyu kullanacakları bilgi ve becerileri kazanmaları beklenmektedir” (MEB, 2009) denilerek açıklanmaktadır. Bu açıdan yazma becerisi, sadece zihinsel becerilerin gelişimiyle değil, gündelik hayatın akışında kişinin yaşam kalitesini yükselten özelliği ile de ön plana çıkarılmaktadır.

Yazmanın eğitim açısından yüklendiği temel misyon, dil öğretiminin önemli bir göstergesi olmasıdır. Kişinin zihinde tasarladığı duygu, düşünce, his, beğeni, hayal, öfke gibi iç görülerinin kağıda aksi ile yazının mekanik unsurları olan imla ve noktalama işaretlerinin uygulama alanını teşkil eder. Bu yönüyle dil becerisinin somutlaştırılmasını, öğretimin uygulama basamağını yansıtır. Öğretmenlerin, öğrencilerin dil gelişimini doğrudan kontrol etmesi, söz konusu eğitimin ne kadar gerçekleşip gerçekleşmediğini göstermesi adına önemli bir işlevi de yerine getirir.

Kişisel ve pedagojik yararları ile insan yaşamında her zaman önemli görülen yazı ve yazma becerisi “insan aklının en güzel icadı” olarak değerlendirilmektedir. Ne var ki öğretmen adaylarının yazma becerilerinin istenilen düzeyde olmadığı da yapılan pek çok araştırmayla ortaya konmuştur (Akbayır, 2010; Babacan, 2003; Bağcı, 2007; Öksüz, 2009; Temizkan, 2008). Bu çalışmada da eğitim fakültelerinde yer alan Yazılı Anlatım I dersinde öğrencilerin sınav evrakına yazdıkları metinler konu edinmiştir. Okuma ve yazmaya dair ilk eğitimi verecek olan sınıf öğretmenleridir. Bu açıdan yazma becerisinin sınıf öğretmenlerinde gelişmiş olması, kendilerine emanet edilen öğrenciler açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği anabilim dalı birinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin hangi seviyede olduğunu tespit etmek ve ortaya çıkan sonuçlara göre ilgililere önerilerde bulunmaktır. Bu doğrultuda çalışmada, öğrencilere duygu ve düşüncelerini yazılı ifade etme becerisi kazandırmayı amaçlayan Yazılı Anlatım I dersinin sınav evrakındaki genel durumu ve yaptıkları yanlışları belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte ders programı içinde yazılı anlatımda dikkat edilecek temel ölçütlerden dış yapı, iç yapı, imla ve noktalama işaretleri ile ilgili bilgiler öğrencilere teorik ve uygulamalı olarak verilmiştir.

Problem Cümlesi

Sınıf öğretmeni adaylarının yazılı anlatım beceri düzeyleri nedir?

Alt Problemler

Sınıf öğretmeni adaylarının yazılı anlatım çalışmalarında iç yapı, dış yapı ile dil ve anlatım boyutları esas olmak üzere sahip oldukları yazma becerilerinin hangi düzeyde olduğu araştırılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan alt problemler şöyledir:

1. Sınıf öğretmeni adayları, dış yapı kurallarına uyma açısından hangi düzeydedirler?
2. Sınıf öğretmeni adayları, iç yapı kurallarına uyma açısından hangi düzeydedirler?
3. Sınıf öğretmeni adayları, dil ve anlatım kurallarına uyma açısından hangi düzeydedirler?

YÖNTEM

Araştırmanın yönteminde yazılı doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Buna göre çalışma genel tarama modelinde desenlenmiştir. Bu model, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi, tanımlamayı amaçlar. Araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur. Amaç araştırma konusunu doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Yani bilimin tasvir fonksiyonunu ön plana çıkarır (Karasar, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu çalışmada Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının Yazılı Anlatım dersinde aldıkları teorik bilgileri sınav evrakına hangi düzeyde uygulayabildikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle çalışma,

öğrencilerin kazanılan bilgileri pratiğe aktarmadaki başarılarını belirlemeyi de hedeflemektedir.

Araştırmanın çalışma evrenini Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evren içinde örneklem olarak birinci sınıf, sınıf öğretmeni adayları alınmıştır. Çalışmaya 150 sınıf öğretmeni adayı katılmıştır. Araştırma 2010–2011 güz yarıyılı final sınavında yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla daha önce yapılan yazılı anlatım değerlendirme çalışmalarında kullanılan ölçeklerden faydalanarak araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretmen Adaylarının Yazılı Anlatım Beceri Düzeylerini Belirleme Aracı kullanılmıştır. Toplam 21 maddeden oluşan bu form, metinleri dış yapı, iç yapı, dil ve anlatım özellikleri bakımından değerlendirebilmek üzere yapılandırılmıştır. Formun geçerliği uzman görüşüne başvurularak sağlanmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının yazılı anlatım beceri düzeylerini belirlemek için adaylara final sınav sorusu olarak duygu ve düşüncelerini ifade etmede güçlük çekmeyecekleri düşünülen üç ayrı konu başlığından birini seçmek suretiyle metinler yazdırılmıştır. Tercihe bırakılan konu başlıkları şunlardır:

1. “Görsel ve işitsel iletişim araçları vasıtasıyla dilimizdeki kirlenmeyi belli bir kompozisyon çerçevesinde tartışınız?”
2. Yazılı anlatım dersinin amacına ilişkin bir tanım denemesi yaparak, bu dersin, üniversitelerde okutulmasının gerekliliği ve anlamı üzerine düşüncelerinizi belli bir kompozisyon çerçevesinde tartışınız?
3. Çocuğun eğitiminde ailenin ve toplumun sorumluluğu üzerine düşüncelerinizi belli bir kompozisyon çerçevesinde tartışınız?

Öğretmen adayları tarafından oluşturulan metinlerin değerlendirilmesinde objektifliği sağlamak için her öğrencinin kağıdı biri araştırmacı, biri Sınıf Öğretmenliği ABD’nda öğretim üyesi ve doktora öğrencisi, bir araştırma görevlisi ile diğeri 8 yıllık meslek deneyimi olan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olmak üzere dört uzman tarafından değerlendirilmiştir. Daha sonra dört değerlendirmecinin verdikleri puanların ortalaması alınarak asıl değerlendirme sonuçlarına ulaşılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı ile bilgisayar ortamına aktarılan araştırma verileri, yüzde ve frekans analizlerinden yararlanılarak tablolaştırılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda sınıf öğretmeni adaylarının sınav kağıtlarında yazma becerilerini, dış yapı özelliklerine ilişkin durumlarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır.

Tablo 1: Sınıf öğretmeni adaylarının dış yapı kurallarına uyma açısından düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Dış Yapı Özellikleri	Çok Yetersiz		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kağıdın sağ, sol, alt ve üst kısımlarında gerekli boşluklar bırakabilme	14	9,3	44	29,3	50	33,3	39	26,0	3	2,0
Paragrafları diğer satırlara göre içeriden başlatabilme	3	2,0	18	12,0	50	33,3	68	45,3	11	7,3
Temiz, düzgün ve okunaklı bir kağıt verebilme	0	0	12	8,0	56	37,3	73	48,7	9	6,0
Satırları kaydırmadan, aralarında eşit boşluklar bırakarak yazabilme	1	0,7	16	10,7	76	50,7	51	34,0	6	4,0

Tablo 1'e göre sınıf öğretmeni adaylarının dış yapı kurallarını uygulama becerisi açısından en çok "Satırları kaydırmadan, aralarında eşit boşluklar bırakarak yazabilme" (% 50,7) maddesine kısmen yeterli düzeyde dikkat ettikleri görülmektedir. "Temiz, düzgün ve okunaklı bir kağıt verebilme" maddesine %48,7, "Paragrafları diğer satırlara göre içeriden başlatabilme" becerisini ise % 45,3 yeterli düzeyde uygulayabildikleri görülmektedir. Son olarak "Kağıdın sağ, sol, alt ve üst kısımlarında gerekli boşluklar

birakabilme” becerisini ise %33,3 olarak kısmen yeterli düzeyde uygulayabilmektedirler.

Buna göre tablo 1 incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının dış yapı kurallarını uygulama becerileri açısından “Yeterli” ve “Kısmen Yeterli” düzeylerinde gerçekleştirebildikleri görülmektedir. Bu iki düzeye ilişkin görüşler birlikte düşünüldüğünde sınıf öğretmeni adaylarının dış yapı kurallarını uygulama becerileri açısından kısmen yeterli düzeyde olduklarını söyleyebiliriz. Ancak gelecek nesilleri yetiştirmeye aday olan ve ele alacağı hedef kitleye temel okuma yazma becerilerini kazandıracak olan sınıf öğretmenleri açısından bu durumun istenilen bir sonuç olmadığı da ifade edilebilir. Benzer bir sonuç Çamurcu’nun (2011) Türkçe Eğitimi Bölümü birinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım beceri düzeylerinin incelediği çalışmada da ortaya konmuştur. Bu açıdan her iki araştırma bulgusu birbirini destekler niteliktedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda sınıf öğretmeni adaylarının sınav kağıtlarında, yazma becerilerini iç yapı boyutundaki durumlarının frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır.

Tablo 2: Sınıf öğretmeni adaylarının iç yapı kurallarına uyma açısından düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

İç Yapı Özellikleri	Çok Yetersiz		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Konuya uygun başlık koyabilme	10	6,7	48	32,0	41	27,3	44	29,3	7	4,7
Giriş paragrafı ile konuyu ortaya koyabilme	0	0	9	6,0	67	44,7	65	43,3	9	6,0
Gelişme paragrafları ile ayrıntıları ve düşünceleri geliştirebilme	1	0,7	10	6,7	78	52,0	58	38,7	3	2,0
Sonuç paragrafı ile konuyu özetleyebilme	2	1,3	21	14,0	85	56,7	38	25,3	4	2,7
Ana düşünce, duygu ve olayı açıkça ifade edebilme	1	0,7	7	4,7	75	50,0	66	44,0	1	0,7
Ana düşünce, duygu ya da olayı yardımcı düşüncelerle, örneklerle destekleyebilme	1	0,7	29	19,3	80	53,3	40	26,7	0	0
Anlatımda çelişkiye düşmeme	0	0	1	0,7	37	24,7	106	70,7	6	4,0
Bilgi yanlış yapmama	0	0	0	0	23	15,3	115	76,7	12	8,0

Duygu, düşünce ya da olayın tekrarından kaçınılabilme	0	0	0	0	80	53,3	68	45,3	2	1,3
Yazıda dil, anlatım ve mantık bakımından bütünlük sağlayabilme	0	0	4	2,7	83	55,3	63	42,0	0	0
Akıcı, güçlü ve yumuşak geçiş cümleleri kurabilme	4	2,7	33	22,0	75	50,0	36	24,0	2	1,3

Tablo 2'ye göre sınıf öğretmeni adaylarının “Konuya uygun başlık koyabilme” maddesinde yetersiz olukları (%32) görülmektedir. Oysa başlık koyma, yazılan metnin adını koyma faaliyetidir. İsimsiz yazı aynı zamanda amaçsız bir yazıdır. Ayrıca bir metinde bulunan temel unsurlardan ve ayırıcı özelliklerden birisi olması nedeniyle de böylesine basit bir ayrıntının ihmal edilmiş olması önemli bir eksiklik olarak düşünülebilir. Daha önce Temizkan (2008) tarafından “Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Çalışmalarını Düzeltme ve Değerlendirme Durumlarını” tespit etme amacıyla yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının bilgilendirici ve öyküleyici metinleri düzeltme aşamasında da genel olarak metinlere başlık önerme hususunda bilgileri yeterince uygulayamadıkları görülmüştür. Benzer bir durumda Bağcı (2007) tarafından yapılan araştırmada Türkçe Öğretmeni adaylarının yarısının kompozisyon metnine başlık koymadığı şeklinde tespit edilmiştir. Bu yönüyle eldeki çalışma bulgusunun literatürü desteklediği anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının “Giriş paragrafı ile konuyu ortaya koyabilme” maddesine %44,7 düzeyinde, “Gelişme paragrafları ile ayrıntıları ve düşünceleri geliştirebilme” maddesine %52, “Sonuç paragrafı ile konuyu özetleyebilme” maddesine %56,7 düzeyinde kısmen yeterli oldukları görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının giriş, gelişme ve sonuç yazma noktasında istenilen düzeyde olmadıklarını söyleyebiliriz. Bu durum Bağcı'nın (2007) Türkçe Öğretmen Adaylarının Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumları ile Yazma Becerileri Üzerine yaptığı araştırmada “Türkçe öğretmeni adaylarının giriş, gelişme ve sonuç paragraflarını yazmaya yönelik becerilerinin tam olarak yerleşmediği” sonucu ile paralellik göstermektedir.

“Ana düşünce, duygu ve olayı açıkça ifade edebilme” maddesine %50, “Ana düşünce, duygu ya da olayı yardımcı düşüncelerle, örneklerle destekleyebilme %53,3 oranında kısmen yeterli düzeyde oldukları görülmektedir. Yazar ile okuyucu arasındaki iletişimin yönünü tayin eden bu iki özelliğin de yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

Oysa okunabilirlik açısından bir fikri berraklaştıran, somutlaştıran ve destekleyen temel unsur örneklerden yararlanmaktadır.

“Anlatımda çelişkiye düşmeme maddesinde %70,7 düzeyinde, “Bilgi yanlış yapmama” maddesinde %76,7 düzeyinde yeterli oldukları görülmektedir. Ancak öğrencilerin yazdıkları metinler incelendiğinde belli bir perspektifle konuya yaklaşım kişisel görüş ve yargılarını dile getirmedikleri düşünülürse, ilgili maddelerin yeterli düzeyde çıkmış olması yadırganmamalıdır. Başka bir ifadeyle yazıların içeriği konunun kişisel, toplumsal önemi, yararı, gerekliliği gibi genel ve yuvarlak ifadelerden oluşmaktadır. Uğur Mumcu’nun meşhur ifadesiyle “fikir sahibi olmak için bilgi sahibi olmak gerek” ilkesi gereğince öğretmen adaylarının kültürel birikimlerini geliştirmeleri gerekmektedir denilebilir.

“Duygu, düşünce ya da olayın tekrarından kaçınabilme”%53,3, “Yazıda dil, anlatım ve mantık bakımından bütünlük sağlayabilme”%53,3, “Akıcı, güçlü ve yumuşak geçiş cümleleri kurabilme” %50 düzeyinde öğretmen adaylarının kısmen yeterli oldukları görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının anlatımda belli bir fikir üzerinde yorumlamalar, örneklemeler yapamamalarının bir uzantısı olarak özellikle sonuç bölümünde konunun önemi, yararı, gerekliliğini tekrar ettikleri görülmüştür. Yine paragraflar arası geçişlerde uygun bağlantı ifadeleri kullanamadıkları da görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının ilgili maddeleri yeterince uygulayamadıklarını söyleyebiliriz.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıdaki tabloda, sınıf öğretmeni adaylarının sınav kağıtlarındaki, yazma becerilerinin Dil ve Anlatım boyutundaki durumlarının frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır.

Tablo 3: *Sınıf öğretmeni adaylarının dil ve anlatım kurallarına uyma açısından düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları*

Dil ve Anlatım Özellikleri	Çok Yetersiz		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İmla kurallarını uygulayabilme	0	0	11	7,3	60	40,0	74	49,3	5	3,3
Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde	0	0	9	6,0	52	34,7	83	55,3	6	4,0

kullanabilme											
Uygun kelimelerle, dil bilgisi bakımından doğru, açık ve anlaşılır cümleler kurabilme	0	0	15	10,0	89	59,3	46	30,7	0	0	
Anlatım bozukluğuna düşmeden, akıcı ve düzgün bir anlatımla yazabilme	1	0,7	15	10,0	100	66,7	34	22,7	0	0	
Türkçeyi güzel ve etkili kullanabilme	0	0	9	6,0	114	76,0	26	17,3	1	0,7	
Konuyu, uygun deyim, atasözü ve alıntılarla destekleyebilme	67	44,7	65	43,3	11	7,3	7	4,7	0	0	

Tablo 3'e göre sınıf öğretmeni adaylarının "İmla kurallarını uygulayabilme" %49,3 "Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilme" %55,3 düzeyinde yeterli oldukları görülmektedir. Öğretmen adaylarının en başarılı olduğu alanı, dilin kurallarını içeren imla ve noktalama işaretleri oluşturmaktadır. Bu durum, dil eğitiminin kurallar düzeyinde başarılı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Daha önce Şahin ve Topuzkanamış (2008) tarafından "Öğretmen Adaylarının İmla ve Noktalama Kurallarını Uygulama Düzeyleri Üzerine" yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının verilen bir metni değerlendirirken imla ve noktalama kurallarını uygulama ile ilgili başarı düzeyleri 100 puan üzerinden 90.03 olarak bulunmuştur. Benzer bir sonuçta, Yıldız (2002) tarafından yapılan çalışma da ortaya konmuştur. Buna göre üniversite son sınıf, sınıf öğretmeni adaylarının yazım kurallarını uygulama beceri düzeylerinin ortalama 73.16, noktalama işaretlerini uygulama beceri düzeylerinin ise 36,08 olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer araştırmacı Kalfa'nın (2000) yaptığı çalışmada da üniversite öğrencilerinin noktalama kurallarını uygulama düzeyleri ortalama 54,3 olarak bulunmuştur. Genelde yükseköğretimi, özelde ise öğretmen adaylarını temsil eden bu sonuçların esasen beklenen ve istenen düzeyin altında olduğunu da belirtmemiz gerekmektedir. Dilin kurallarını ve işleyişini öğretmekle sorumlu olan sınıf ve Türkçe öğretmenlerinin başta kendilerinin sadece kuralları bilmeleri değil, dil bilincini ve sevgisini de taşımaları gerekmektedir. Bu da dili kullanmadaki dikkat, özen ve alışkanlıklarla ilgilidir diyebiliriz.

"Uygun kelimelerle, dil bilgisi bakımından doğru, açık ve anlaşılır cümleler kurabilmede" %59,3, "Anlatım bozukluğuna düşmeden, akıcı ve düzgün bir anlatımla yazabilmede" %66,7, "Türkçeyi güzel ve etkili kullanabilmede de" %76'luk oranla kısmen yeterli düzeyde oldukları görülmektedir.

“Konuyu, uygun deyim, atasözü ve alıntılarla destekleyebilme” konusunda %44,7’lik oranla çok yetersiz oldukları görülmüştür. Kaldı ki Yazılı Anlatım dersinde zorunlu olarak okuma kitapları da kendilerine tavsiye edilmiş, sınavlarda sorumlu oldukları belirtilmiştir. Bir fikrin ya da konunun ele alınıp işlenmesinde, geliştirilmesinde, kişiye en çok yarar sağlayan hususlardan birisi bu alanda söylenmiş deyimler, atasözü ve meşhur yazar, çizer ve düşünürlerin sözleridir. Özellikle ele alınan konu üzerinde otorite oldukları bilinen kimselerden alınan cümleler yazının etkisini, inandırıcılığını artıran, yazıya destek malzemesi olan hususlardır. Ayrıca bunlar en fazla ve en kolay kullanılacak destek malzemelerini de teşkil ederler. Bu anlamda sınıf öğretmeni adaylarının yazılarında böylesi bir uygulamayı gerçekleştirememeleri, başta okuma alışkanlığının yetersizliği, var olan bilgi, düşünce ve deneyimlerin kullanılmasına ilişkin bilgi ve tecrübe eksikliği ile açıklanabilir. Zira genel kültür konularına dayalı bir eğitim sistemi içinde yetişen gençlerin elde ettikleri bu bilgileri bile karşılaştıkları sorunlara karşı uyarlayamadıkları sonucu çıkmaktadır. Bu durumun en önemli nedeni kuşkusuz; anlamayı birincil amaç edinen, anlatımı ise görmezden gelen çoktan seçmeli test sınavlarıdır. Ne var ki söz konusu sınavların olumsuzluklarını gidermek de öğretmenlerin elindedir. Sadece sınıf öğretmenleri ile dil öğretiminden sorumlu olanlar değil, bütün branş öğretmenlerinin yazma becerisini geliştirici uygulama ve etkinliklere gerekli önemi vermeleriyle bu eksikliklerin giderilebileceğini söyleyebiliriz. Ancak üniversite kademesinde bile başta sınavların test ağırlıklı yürütülüyor olması, araştırma raporlarının elektronik ortamda kopyalama usulüyle hazırlanması ve öğretim elemanları tarafından geri bildirimlerin verilmemesi gibi nedenlerle, kişilerin yazma becerilerine okul öğrenmelerinde doğrudan katkı yapılmadığını söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonunda ulaşılan sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının, dış yapı kurallarını uygulama açısından kısmen yeterli düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yazıyı kağıt yüzeyine düzenli ve uygun biçimde yerleştirmeden başka bir şey olmayan bu becerinin, öğretmen adaylarında istenilen ve beklenen bir sonuç olmadığını belirtebiliriz. Ayrıca; kağıdı düzenli kullanma, metnin anlamını da doğrudan etkilemektedir. Okuyucunun yazı ve

yazarı hakkında olumlu bir ön yargının oluşması için de önemli bir husustur. Dolayısıyla mesleki yaşantılarında bu alışkanlığın devam etmesi halinde iyi birer rol model olamayacaklarından, yetişecek bireylerde de benzer kusurların oluşmasına öncülük edeceklerdir.

2. Sınıf öğretmeni adaylarının, iç yapı kurallarını uygulama açısından yeterli düzeyde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

3. Sınıf öğretmeni adaylarının, en başarılı oldukları alanı, dilin kurallarını içeren imla ve noktalama işaretleri oluşturmaktadır. Öte yandan konuya uygun deyim, atasözü ve örneklerle destekleme noktası da en başarısız oldukları alanı oluşturmaktadır. Dili akıcı, anlaşılır, etkin ve güzel kullanma becerisinde ise kısmen yeterli düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu sonuç da öğretmen adayları için istenen ve beklenen bir durumu yansıtmamaktadır.

Öneriler

Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

1. Yazma becerisinin temeli, ilköğretim yıllarında sınıf öğretmenleri aracılığıyla geliştirilir. Bu durum, bireyin yaşantısında belirleyici rolü olan sınıf öğretmenlerinin yazma becerilerinin de gelişmiş olmasını gerekli kılar. Bu çerçevede yazılı anlatım bilgi ve becerilerinde eksiklikleri olan öğretmen adaylarının, adaylar mesleğe başlamadan, gereken önlemlerin alınması hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

2. Yükseköğretimde gerçekleştirilen sınavların açık uçlu, kişisel yorumlara dayalı tarzda yapılması yazma becerilerinin geliştirilmesine doğrudan katkı sağlayacağı için tüm öğretim elemanlarına büyük görev düştüğü vurgulanmalıdır. Yine verilen araştırma ödevlerinde varsa gerekli düzeltmeler yapılarak öğretmen adaylarına geri bildirilmelidir. Bu yanlışlar düzeltilerek, yanlışları tekrarlamamaları sağlanmalıdır.

3. Yazma becerisine katkı sağlaması adına, belirli gün ve haftalar üzerine düşünceler ya da bir atasözünün, vecizenin açıklatılması şeklindeki klasik uygulamalardan kaçınılmalıdır. Bu durum bireylerin yaratıcılığına sınır koyabileceği gibi yazmaya da mesafeli bir bakış geliştirmelerine neden olabilecektir. Bunun yerine yaratıcı yazma becerilerini geliştirecek daha serbest konularda düşünce üretmeleri istenmelidir. Öğretim elemanları da sınavlarda kişisel yorum ve yargılara açık sorularla ilgili becerinin gelişimine katkıda bulunmalılar.

MAKALENİN BİLİMDEKİ KONUMU

İlköğretim / Sınıf öğretmenliği ABD

MAKALENİN BİLİMDEKİ ÖZGÜNLÜĞÜ

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının yazılı anlatım becerileri ile yazma becerisine ilişkin genel durumlarını ve düştükleri yanlışları tespit etmek amacıyla planlanmıştır. Bu nedenle öğrencilerin doğal ortamda, performanslarını en yoğun bir şekilde kullanacakları düşünülen sınav evrakı çerçevesinde oluşturulan yazıları değerlendirilmeye alınmıştır. Bu yönüyle ortaya çıkan sonuçlar literatüre katkı sağlamasının yanı sıra öğretmen eğitiminde alınabilecek önlemler hakkında da ilgililere fikir verici bir niteliktedir. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının dış yapı ve iç yapı kurallarını uygulama açısından istenilen düzeyde olmadıkları, buna karşın dilin kurallarını içeren imla ve noktalama işaretlerini ise iyi derecede kullanabildikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu, alanda çalışacaklara önemli bir fikir vermekle birlikte öğretmen eğitiminde alınması gereken önlemler hakkında da ipucu mertebesindedir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2010). *Yazılı Anlatım: Nasıl Yazabilirim?*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Babacan, M. (2003). Ortaöğretimdeki Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Dersi Sınav ve Ödevleri Çerçevesinde Durumu. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 122, 61-75.
- Bağcı, H. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumları ile Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Coşkun, E. (2007). Yazma Becerisi. Ahmet Kırkılıç ve Hayati Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi içinde* (s. 49-91). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çamurcu, D (2011). Yüksek Öğrenimine Yeni Başlayan Türkçe Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Yazma Becerilerinin İncelenmesi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 503-518.
- Demirel, Ö. ve Melek, Ş. (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kalfa, M. (2000). *Noktalama İşaretlerinin Türkçenin Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasevda, N. (2010). *Sen de Yazar Olabilirsin! Yazarlık Okulu*. İstanbul: Popüler Kitaplar.
- Öksüz, N. (2009). İki Ayrı Üniversitenin Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Çalışmalarında Türkçeyi Kullanma Becerilerinin Tespiti ve Karşılaştırması. *Turkish Studies*, 4, 1648-1661.
- Özdemir, E. (2007). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Perkins, N. D. (1999). The Many Faces of Constructivism. *Educational Leadership*, 54, 6-11.
- Sever, S. (1998). Dil ve İletişim (Etkili Yazı ve Sözlü Anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31, 51-66.

Şahin, G. ve Topuzkanamış, E. (2008). Öğretmen Adaylarının İmla ve Noktalama Kurallarını Uygulama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: Balıkesir Üniversitesi Örneği. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Ankara.

Temizkan, M. (2008). Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Çalışmalarını Düzeltme ve Değerlendirme Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9, 49-61.

Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldız, Z. (2002). *Değişik Öğretim Kademelerindeki Öğrencilerin Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama Düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.